

z nakładami finansowymi przedsiębiorstw) są: udział w finansowaniu doposażenia bazy technodydaktycznej lub dostarczaniu materiałów przeznaczonych do prowadzenia zajęć praktycznych. Im bardziej zaawansowana forma wiążąca się z zaangażowaniem finansowym i czasowym, tym można liczyć, że przyniesie trwalsze efekty. Te najprostsze metody współpracy nie wymagają żadnego zaangażowania finansowego i tworzą jedynie złudny wizerunek współdziałania, który nie przynosi żadnych korzyści wzmacniając przy tym poczucie i przekonanie o niedopasowaniu procesu kształcenia do potrzeb rynkowych.

Współpraca szkół, lokalnej i regionalnej administracji oraz firm pozwala na budowanie wzajemnej lojalności i poczucia odpowiedzialności za rozwój regionu, jakość edukacji oraz jakość życia mieszkańców. Daje to firmom/przedsiębiorcom możliwość budowania społecznej odpowiedzialności.

Należy zwrócić uwagę, że elementem związanym z dopasowaniem oferty szkoły do wyzwań rynku pracy jest realizacja działań z zakresu doradztwa zawodowego i planowania kariery zawodowej. Najczęściej przyjmuje ono formę zorganizowania spotkań z zatrudnionym doradcą, a nie ciągłego wsparcia. Brakuje natomiast systemowego rozwiązania wewnątrzszkolnego systemu doradztwa.

3. Skrócona analiza SWOT szkolnictwa zawodowego w województwie lubuskim

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Rosnące zainteresowanie kształceniem technicznym i zawodowym; • Dobrze rozwinięta sieć szkół zawodowych na terenie województwa; • Szeroka oferta edukacyjna proponowana przez placówki kształcenia zawodowego z terenu województwa; • Stale ulepszana/modernizowana infrastruktura i wyposażenie szkół zawodowych; • Stale rosnący rozwój kompetencji kadry nauczycielskiej w regionie (podnoszone i nabywane nowe kwalifikacje nauczycieli nauczania ogólnego i praktycznej nauki zawodu); • Rosnąca świadomość władz samorządu powiatowego oraz dyrektorów szkół w zakresie konieczności zwiększania swego potencjału rozwojowego w oparciu o podnoszenie jakości kształcenia w bliskiej współpracy z pracodawcami; • Oferowanie przez szkoły działań w zakresie podnoszenia kompetencji kluczowych; • Ustawiczny wzrost jakości kształcenia w placówkach edukacyjnych; • Duża aktywność szkół w realizacji projektów 	<ul style="list-style-type: none"> • Wciąż niewystarczające zainteresowanie kształceniem technicznym i zawodowym; • Zbyt słaba współpraca przedsiębiorstw ze szkołami technicznymi i zawodowymi; • Braki infrastrukturalne kształcenia zawodowego i technicznego; • Niezadawalająca liczba absolwentów szkół zawodowych kierunków ważnych dla rozwoju województwa; • Oferta edukacyjna niedopasowana do potrzeb regionalnego rynku pracy; • Wciąż niewystarczająca świadomość kadry nauczycielskiej w zakresie kształtowania innowacyjnych i przedsiębiorczych (w tym przedsiębiorczości społecznej) postaw wśród młodzieży; • Nadal zauważalne(mimo stałej poprawy) niedostosowanie wykształcenia kadry nauczycielskiej, często zdezaktualizowane w stosunku do potrzeb rynku pracy (konieczność przekwalifikowania się, możliwość nauczania przedmiotów zawodowych i technicznych istotnych dla rozwoju regionu, z wykorzystaniem nowoczesnych metod i technik); • Niezadawalający poziom kompetencji społecznych

<p>współfinansowanych ze środków unijnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca współpraca z pracodawcami; • Niezależna weryfikacja efektów kształcenia; • Coraz szerzej stosowany model praktycznej nauki zawodu organizowanej u pracodawców; • Duży (72%) odsetek uczniów oraz absolwentów kształconych w zawodach potencjalnie związanych z regionalnymi specjalizacjami/inteligentną specjalizacją; • Stosowanie dobrych praktyk w zakresie zarządzania szkołą (posiadanie i wdrażanie strategii rozwoju szkoły, wdrażane systemy zarządzania szkołą itp.); • Stały poziom zdawalności egzaminów kwalifikacyjnych w województwie lubuskim (porównywalny z regionami sąsiadującymi). 	<p>absolwentów;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkurencja ze strony nauki zawodu w systemie rzemiosła; • Niewielka liczba szkół mogących pełnić rolę ponadlokalnych (lokalnych) centrów edukacji w strategicznych obszarach kształcenia; • Brak wyraźnej specjalizacji szkół w zakresie kształconych zawodów; • Zbyt mała oferta szkół w zakresie zdobywania przez uczniów certyfikatów oraz realizacji pozaszkolnych form kształcenia; • Niewystarczająca aktywność szkół w zakresie badania losów absolwentów; • Słabe wsparcie doradcze w formie indywidualnej pracy z uczniem; • Brak szkół potencjalnie kształcących w zawodach inteligentnej specjalizacji <i>Zdrowie i jakość życia</i> oraz niedostosowanie do potrzeb lokalnego rynku pracy kształcenia na kierunkach potencjalnie wpisujących się w specjalizację regionalną: <i>Zielona gospodarka</i>; • Niedostateczna wielkość wsparcia kierowanego na rozwój różnych form uczenia się przez całe życie; • Niskie upowszechnienie uczestnictwa mieszkańców regionu w uczeniu się przez całe życie; • Nieefektywne wykorzystanie środków unijnych na rozwój szkolnictwa (rozproszenie i finansowanie ośrodków o niewielkim potencjale rozwoju); • Niewystarczający dostęp osób niepełnosprawnych do edukacji zawodowej.
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia wykształcenia zawodowego; • Przepisy regulujące system szkolnictwa zawodowego (kontynuacja reformy szkolnictwa zawodowego – dalsze dostosowywanie kwalifikacji zawodowych i podstaw programowych do potrzeb rynku pracy; uelastycznienie procesu kształcenia i potwierdzania nabytych umiejętności); • Istniejąca strategia rozwoju szkolnictwa zawodowego w skali ogólnokrajowej; • Dostosowywanie kompetencji absolwentów do oczekiwań pracodawców; • Dostosowywanie kierunków kształcenia do obszarów inteligentnych specjalizacji gospodarczych rozwijanych na poziomie regionu, kraju, a także globalnych trendów i nowych modeli biznesu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Migracje mieszkańców w kierunku bogatszych regionów kraju i za granicę; • Standaryzacja kształcenia (brak elastycznego reagowania na wymagania rynku); • Szczegółowo opisana organizacja nauczania zawodu wpływająca na usztywnienie programów i metod nauczania; • Niekorzystna sytuacja makroekonomiczna w kraju i województwie lubuskim (stagnacja gospodarcza; utrzymująca się niska atrakcyjność inwestycyjna regionu); • Globalizacja, zmiany technologiczne, zmiany społeczne (nienadążanie systemu kształcenia za zmianami);

<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia wykształcenia zawodowego; • Coraz częstsze wykorzystywanie prognozowania zmian demograficznych, zmian zachodzących na rynku pracy dla celów informacji zawodowej oraz uelastyczenia systemu nauczania; • Rozwój lokalnych centrów kształcenia zawodowego w obszarach kształcenia uznanych za ważne dla regionalnej gospodarki; • Wykorzystanie w procesie kształcenia zawodowego nowych narzędzi, technik i technologii (w tym również TIK); • Dostępność zewnętrznych środków finansowych na rozwój szkół zawodowych w regionie (głównie unijnych); • Ograniczanie kosztów funkcjonowania podmiotów gospodarczych na całym świecie – poszukiwanie miejsc atrakcyjnych inwestycyjnie – może prowadzić do rozwoju rynku pracy i zapotrzebowania na wykwalifikowanych pracowników; • Rozwój pozaszkolnych form kształcenia i uczenia się przez całe życie (możliwość rozwoju centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego). 	<ul style="list-style-type: none"> • System finansowania szkolnictwa zawodowego; • Rozdział między zawodem absolwenta/jego umiejętnościami praktycznymi a oczekiwaniami pracodawców; • Ryzyko likwidacji słabszych szkół w mniejszych ośrodkach (m.in. w wyniku odpływu uczniów do lepszych szkół w ośrodkach subregionalnych); • Niska popularność kształcenia zawodowego wśród uczniów szkół gimnazjalnych i rodziców; • Utrzymująca się niska skłonność mieszkańców regionu do samokształcenia i uczenia się przez całe życie; • System egzaminowania nieodpowiedni: nie pozwala określić rzeczywistych kwalifikacji ucznia i dezorganizuje pracę szkoły; • Negatywne trendy demograficzne w kraju i regionie (dalszy spadek liczby osób w wieku 16-18 lat).
---	--

4. Priorytety inwestycyjne w zakresie wsparcia szkolnictwa zawodowego wynikające z RPO-L2020

Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 przewiduje wsparcie szkolnictwa zawodowego zarówno w wymiarze interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego, jak i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Jak wspomniano na wstępie, interwencja na rzecz rozwoju szkolnictwa zawodowego została przewidziana w ramach:

- ✓ Działania 8.4 – *Doskonalenie jakości kształcenia zawodowego* – Oś Priorytetowa 8 – *Nowoczesna edukacja*.
- ✓ Działania 9.3 – *Rozwój infrastruktury edukacyjnej* – Oś Priorytetowa 9 – *Infrastruktura społeczna* (w ramach celu: Zwiększona dostępność oraz poprawa warunków kształcenia i szkolenia zawodowego).

Wsparcie w ramach środków EFS będzie realizowane w ramach trybu pozakonkursowego, systemowo obejmującego szkoły zawodowe, niemniej jednak analiza priorytetów inwestycyjnych w tym obszarze powinna być komplementarna do zakresu przewidzianego w ramach funduszu społecznego.

RPO-L2020 dla Priorytetu inwestycyjnego 10a, jeden z celów szczegółowych definiuje jako:

Zwiększona dostępność oraz poprawa warunków kształcenia i szkolenia zawodowego. Cel ten powinien zostać osiągnięty między innymi poprzez wsparcie działań ukierunkowanych na wzrost dostępności wysokiej jakości szkolnictwa zawodowego dzięki modernizacji szkół zawodowych. Interwencja w tym obszarze ma na celu poprawę jakości infrastruktury służącej praktycznej nauce zawodu, a przez to poprawę jakości kształcenia i zwiększenie integracji systemu nauczania z potrzebami rynku pracy, co z kolei zwiększy szanse młodych ludzi na odnalezienie się na rynku pracy.

Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną (której ciężar spoczywa na praktycznej nauce zawodu) przyczynią się zatem do zwiększenia atrakcyjności wyboru kształcenia zawodowego, jako ścieżki edukacyjnej, a dostosowanie jego oferty do potrzeb rynku pracy, dostarczy na rynek pracy większą liczbę wykwalifikowanych specjalistów o kompetencjach odpowiadających aktualnym wymogom pracodawców.

Interwencja w ramach Działania 9.3 w zakresie wsparcia szkolnictwa zawodowego powinna zatem zostać skupiona na:

- ✓ zadaniach uzupełniających w stosunku do tych podejmowanych w ramach Działania 8.4 (a nawet szerzej – OP 8);
- ✓ zadaniach, których charakter konsumuje założenia celów odnoszących się do CT 10;
- ✓ wzmocnieniu infrastrukturalnym szkolnictwa zawodowego oraz szkoleniach zawodowych;
- ✓ wykorzystaniu obecnej infrastruktury techniczno-dydaktycznej (wyposażenie, doposażenie pracowni, warsztatów w celu stworzenia warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej – budowa nowej infrastruktury będzie możliwa w wyjątkowych przypadkach, w sytuacji udokumentowanego braku możliwości adaptacji istniejącej infrastruktury);
- ✓ zadaniach będących częścią szerszej strategii placówki uwzględniającej udział pracodawców;
- ✓ zadaniach wynikających ze zdiagnozowanych potrzeb rynku pracy w regionie;
- ✓ zadaniach, których realizacja znajduje swoje uzasadnienie w uwarunkowaniach demograficznych i ekonomicznych występujących na danym obszarze.

Jednocześnie cel w tym obszarze wyznaczony w ramach RPO-L2020 dla EFS brzmi: *Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego*, który ma zostać osiągnięty poprzez

- ✓ działania ukierunkowane na rozwój kompetencji, kwalifikacji i umiejętności przyszłych pracowników;
- ✓ wsparcie nauczania zawodowego poprzez praktyczną i nowoczesną naukę zawodu oraz podnoszenie kompetencji kadry w zakresie kształcenia zawodowego;
- ✓ współpracę z potencjalnymi pracodawcami z regionu, co pozwoli na lepsze dopasowanie do wymagań rynku pracy;
- ✓ wszelkie formy współpracy szkół zawodowych z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym (np. w formie praktyk i staży – również dla nauczycieli oraz wolontariatu), w tym z pracodawcami, instytucjami rynku pracy, szkołami wyższym;
- ✓ przygotowanie uczniów szkół zawodowych do funkcjonowania na rynku pracy.
- ✓ działania w zakresie wyposażenia/doposażenia szkół w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne (uzależnione od diagnozy zapotrzebowania odbiorców wsparcia na tego typu działania oraz zgodności ze standardem wyposażenia określonym w Wytocznych w zakresie

zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w obszarze edukacji).

Wskazany zakres i kierunki wsparcia obu funduszy w ramach RPO-L2020 dedykowanych szkolnictwu zawodowemu wykazują dużą zbieżność, stąd tak ważna jest koordynacja na rzecz uzyskania możliwie pełnego efektu komplementarności.

Wsparcie w ramach środków EFS będzie realizowane w ramach trybu pozakonkursowego, systemowo obejmującego wybrane szkoły zawodowe. W tym kontekście jeszcze ważniejsze jest aby analiza priorytetów inwestycyjnych (EFRR) dla tego obszaru była uzupełnieniem do zakresu przewidzianego w ramach funduszu społecznego.

Analiza kierunków wsparcia w tym obszarze powinna obejmować przede wszystkim zapotrzebowanie szkół zawodowych w zakresie modernizacji obiektów oraz zakupu wyposażenia (ich zakres i potencjał dla faktycznego wzrostu jakości nauczania zawodowego), komplementarność w kontekście zaplanowanych działań ze środków EFS oraz uwzględniać aspekt demograficzny.

Dofinansowaniem w ramach Działania 9.3 powinny zostać objęte projekty/operacje dotyczące:

- ✓ doposażenia pracowni, warsztatów (przy zachowaniu komplementarności wsparcia z EFS – które nie są powieleniem zadań finansowanych z EFS, uzasadnione czynnikiem demograficznym oraz wynikami rozeznania potrzeb rynku pracy);
- ✓ modernizacji/ /budowy infrastruktury wyłącznie w powiązaniu z zakupem wyposażenia na powyżej wskazanych warunkach, na potrzeby rozwoju jednostki/istniejących i nowych kierunków kształcenia zawodowego (np.: zakup nowego wyposażenia, którego instalacja wymaga dostosowania infrastruktury). Wsparciu nie powinny podlegać projekty, które dotyczą wyłącznie działań infrastrukturalnych (w tym modernizacji/rozbudowy/budowy infrastruktury bez powiązania z rozwojem aktualnych kierunków nauczania);
- ✓ wyposażenia i inwestycji infrastrukturalnych realizowanych w oparciu o szerszy plan rozwoju placówki szkolenia zawodowego, aby zapobiec wydatkowaniu środków na przedsięwzięcia doraźne, które nie prowadzą do wzrostu jakości kształcenia i konkurencyjności uczniów/słuchaczy na rynku pracy;
- ✓ wsparcia szkół zawodowych, które podejmują współpracę z lokalnymi przedsiębiorstwami (których uczniowie i nauczyciele zawodu stale odbywają staże i praktyki w przedsiębiorstwach);
- ✓ wsparcia szkół zawodowych prowadzących aktywną politykę na rzecz promocji uczniów na rynku pracy (promocja osiągnięć uczniów, targi pracy, doradztwo zawodowe – w tym w zakresie poruszania się na rynku pracy, uczniowskie biuro karier, etc.).

Preferencją powinny również zostać objęte (np. przez dobór odpowiednich kryteriów) te szkoły, które kształcą na kierunkach/w zawodach wpisujących się w Inteligentne specjalizacje regionu.

Czynnikiem wpływającym na koncentrację wsparcia dla szkolnictwa zawodowego na terenie województwa lubuskiego powinny być inteligentne specjalizacje zdiagnozowane dla regionu.

Ukierunkowanie wsparcia dla placówek/podmiotów najlepiej wpisujących się w Regionalne Inteligentne Specjalizacje (RIS) pozwoli skupić się przede wszystkim na najistotniejszych/najbardziej strategicznych kierunkach/branżach dla rozwoju regionu, na branżach o największym potencjale rozwojowym.

Należą do nich:

- ✓ biogospodarka, technologie i usługi środowiskowe,
- ✓ budownictwo,
- ✓ przemysł metalowy,
- ✓ przemysł motoryzacyjny,
- ✓ przemysł drzewny i meblarski,
- ✓ ICT jedynie jako branża horyzontalna i wspierająca, która jest wzmocniana za pośrednictwem inwestowania w kompetencje kluczowe, czyli technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK),
- ✓ gastronomia/hotelarstwo/turystyka/rehabilitacja/fizykoterapia/usługi medyczne.

Koniecznym jest podkreślenie również, iż mówiąc o wymiarze infrastrukturalnym wsparcia ze środków RPO-L2020 należy zawsze mieć na uwadze również rozwijanie form kształcenia ustawicznego skierowanego do osób dorosłych. Jest to niezwykle istotny element całego systemu ze względu zarówno na czynnik demograficzny, zmienną koniunkturę rynku (konieczność przekwalifikowywania się i dostosowywania swoich umiejętności do aktualnych wymagań pracodawców), jak również coraz dłuższy czas aktywności zawodowej społeczeństwa.

Wsparcie w ramach RPO-L2020 dla szkolnictwa zawodowego powinno uwzględniać również konieczność tworzenia wyspecjalizowanych lokalnych i regionalnych centrów kształcenia zawodowego, co w sposób wymierny poprawia konkurencyjność rynkową nie tylko samych podmiotów, ale przede wszystkim absolwentów i słuchaczy.

Sygnalizowana wcześniej potrzeba wyposażenia/utworzenia szkolnych punktów informacji i kariery jest również elementem istotnym dla rozwoju samej placówki kształcenia, jak i jej uczniów i słuchaczy. Podmiot kształcenia zawodowego oferujący kompleksową opiekę oraz wsparcie uczniów/słuchaczy wykraczającą poza aspekty nauki zawodu (mentoring, doradztwo, pomoc w odnalezieniu się na rynku pracy, edukacja w zakresie przedsiębiorczości) zdobywają przewagę konkurencyjną na rynku edukacji zawodowej, ale również dla swoich uczniów uzbrajając ich nie tylko w umiejętności praktyczne, które mogą wykorzystać w pracy zawodowej, ale również oferując im wachlarz narzędzi niezbędnych do poruszania się na rynku pracy.

Ograniczone środki EFRR w ramach RPO-L2020 dedykowane szkolnictwu zawodowemu wymuszają koncentrację ich wydatkowania. W praktyce powinno to zmierzać do opracowania takiego systemu wyboru jednostek do wsparcia, który będzie premiował te o największym potencjale. Takie podejście z założenia nie będzie obejmowało wsparcia horyzontalnego, kierowanego do wszystkich szkół zawodowych w regionie i musiałoby skupiać się na tych, które najlepiej odpowiadają na wszystkie wskazane w dokumencie aspekty. Sam system wyboru projektów musi natomiast odpowiadać wymogom stawianym przez zapisy Umowy Partnerstwa, ustawy wdrożeniowej, Wytucznych i zapisy RPO-L2020. Niemniej jednak warunki brzegowe wynikające z niniejszego opracowania powinny mieć zastosowanie dla konstruowania zasad wyboru operacji do wsparcia.

5. Inteligentne specjalizacje województwa lubuskiego a szkolnictwo zawodowe

Również istotnym aspektem wsparcia szkolnictwa zawodowego w regionie jest jego powiązanie z wyłonionymi inteligentnymi specjalizacjami województwa lubuskiego, które to mają stanowić oś rozwoju zarówno gospodarczego, jak i społecznego.

Z punktu widzenia możliwego wsparcia ze środków unijnych istotne jest skorelowanie inteligentnych specjalizacji województwa lubuskiego (IS) z edukacją zawodową. Dlatego też środki z RPO – L2020 będą ukierunkowane, między innymi na cały proces kształcenia zawodowego i praktycznej nauki zawodu oraz współpracę szkół z przedsiębiorstwami wpisującymi się w specjalizacje. Istotny jest tutaj udział przedsiębiorstw w organizacji staży i praktyk oraz prowadzenia kursów zawodowych. Celem tego typu działań jest zbudowanie takiej platformy współpracy pomiędzy rynkiem i edukacją, by szkoły zawodowe i technika oraz uczelnie wyższe, przygotowujące kadry, które trafiają na regionalny rynek pracy, miały odpowiednie umiejętności zawodowe zgodne z zapotrzebowaniem lokalnej specyfiki województwa.

Powiązanie IS z edukacją zawodową znajduje swoje silne odzwierciedlenie w celach operacyjnych Programu Rozwoju Innowacji Województwa Lubuskiego. **Cel operacyjny 1:** *Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku, szczególnie na kierunkach wpisujących się w inteligentne specjalizacje.*

Działania strategiczne:

1. *Poprawa dostępności wyposażenia technicznego niezbędnego do kształcenia zawodowego odpowiadającego potrzebom rynku.*
2. *Wsparcie rozwoju kompetencji w zakresie postaw kreatywnych i innowacyjnych uczniów.*
3. *Wsparcie współpracy przedsiębiorców i szkół (kształcenie dualne).*
4. *Wsparcie kształcenia ustawicznego odpowiadającego potrzebom rynku.*

Zdiagnozowane działania strategiczne są efektem prac nad inteligentnymi specjalizacjami, analizy relacji i identyfikacji kluczowych czynników rozwojowych w obszarze potencjału wiedzy regionu. Są to czynniki, które w trakcie procesu wartościowania (realizowanego przez uczestników warsztatów w ramach przedsiębiorczego odkrywania) zostały uznane za najsilniej wpływające na obecną sytuację regionu i najbardziej znaczące dla jego przyszłego rozwoju. W zakresie edukacji należą do nich:

- ✓ Pojawienie się kształcenia dualnego;
- ✓ Niski poziom kształcenia technicznego;
- ✓ Wzmocnienie systemu kształcenia zawodowego.

Z uwagi na konieczność koncentracji wsparcia na branżach z obszaru specjalizacji, dofinansowanie edukacji zawodowej, w wymiarze infrastrukturalnym, powinno być ukierunkowane kształcenia na rzecz:

- ✓ Technologii środowiskowych, w tym itp. produkty, procesy technologiczne, usługi, koncepcje działania, które powodują mniejszą uciążliwość dla środowiska naturalnego.
- ✓ Biogospodarki, obejmującej wszystkie sektory i związane z nimi usługi, które produkują, przetwarzają lub wykorzystują zasoby biologiczne w różnej formie.
- ✓ Wysoko zaawansowanych usług środowiskowych, komplementarnych w stosunku do obszaru technologicznego, obejmujących przede wszystkim usługi laboratoryjne oraz projektowe.

- ✓ Rozwoju metod leczenia na bazie technologii medycznych oraz aparatury medycznej.
- ✓ Wysoko zaawansowanych usług medycznych obejmujących przede wszystkim profilaktykę i rehabilitację.
- ✓ Turystyki zdrowotnej połączonej z innymi działaniami takimi, jak: sport, rekreacja i wypoczynek.
- ✓ Zdrowia, bezpiecznej żywności (również produkty regionalne) od wytwarzania poprzez przetwórstwo, aż do sprzedaży na rynku regionalnym, krajowym i rynkach zagranicznych (eksport).
- ✓ Przemysłu ICT, obejmującego inteligentne media i infotainment, internet rzeczy, inteligentne technologie przemysłowe, zabezpieczenie wrażliwych danych, wyłącznie jako branże wspierające będące przedmiotem rozwoju kompetencji kluczowych w ramach EFS.
- ✓ Przemysłu metalowego, obejmującego przedsiębiorstwa produkujące maszyny, urządzenia, zespoły i części metalowe oraz konstrukcje i wyroby spawane.
- ✓ Przemysłu motoryzacyjnego, w tym itp. produkcja podzespołów, efektywność energetyczna i napędy alternatywne, bezpieczeństwo ruchu drogowego, inteligentne systemy transportowe.
- ✓ Przemysłu wydobywczego i energetycznego, obejmującego innowacyjne rozwiązania w zakresie procesu technologicznego, redukcję zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych, rozwój nowych, nieznanych dotąd zastosowań paliw kopalnych.
- ✓ Przemysłu drzewnego, meblarskiego i papierniczego, w tym innowacje w zakresie technologii, funkcjonalności i estetyki, rozwój technik i technologii surowco- materiało- i energooszczędnych.

Podmioty kształcenia zawodowego oferujące naukę na kierunkach wpisujących się w powyższe branże powinny zostać objęte szczególną preferencją lub wsparcie powinno zostać ograniczone wyłącznie do tych podmiotów. Tylko takie podejście do wydatkowania środków w ramach dostępnej dla tego obszaru alokacji pozwoli na podniesienie jakości i dostosowanie kadry dla rozwoju specjalizacji regionu.

Niebywale istotne w tym kontekście jest, aby zapobiegać wsparciu kierowanemu na rozwój tych kierunków kształcenie, które jedynie w sposób pośredni nawiązują do branż wpisujących się w regionalne inteligentne specjalizacje lub przygotowują kadry dla całej gospodarki nie tylko na potrzeby rozwoju IS (można tutaj wskazać choćby kształcenie na kierunkach administracyjnych, związanych z marketingiem, logistyką, ogólnousługowych, czy ICT – jako kierunku horyzontalnego).

Propozycja działań dla szkół na rzecz powiązania kształcenia zawodowego z branżami wpisującymi się w inteligentne specjalizacje:

- ✓ Wybór branży w ramach obszarów inteligentnych specjalizacji województwa lubuskiego;
- ✓ Porozumienie z wybranym przedsiębiorstwem/przedsiębiorstwami określonej branży powiązanej z IS;
- ✓ Opracowanie diagnozy – ustalenie profili absolwentów i potrzeb w zakresie zawodów i kwalifikacji;
- ✓ Decyzja o modernizacji istniejącego/uruchomienie nowego kierunku kształcenia;
- ✓ Doposażenie bazy dydaktycznej przy jednoczesnym:
 - wprowadzeniu nowego zawodu na użytek zdiagnozowanych potrzeb firm (w obszarach inteligentnych specjalizacji) i/lub
 - zmodernizowaniu/dopasowaniu metod/narzędzi i treści kształcenia i szkolenia do zapotrzebowania rynku pracy;

- ✓ Wsparcie na rzecz doskonalenia umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, w tym staże i praktyki w przedsiębiorstwach.

Powiązanie IS regionu ze szkolnictwem zawodowym ma wymiar zarówno kompetencyjny, jak i czysto infrastrukturalny, co podkreśla ściśle powiązanie tych dwóch aspektów kształcenia.

6. Potrzeby inwestycyjne szkół zawodowych

Zapotrzebowanie wskazywane przez podmioty powinno uwzględniać cele określone na poziomie RPO-L2020, zarówno w ujęciu środków EFRR, jak i EFS. Jednocześnie niezwykle ważne jest, aby wspierane inwestycje miały potencjał do kreowania zmian, pozwalały osiągnąć wartość, przy której inwestycja będzie mogła realnie wpłynąć na zwiększenie jakości kształcenia, zapewniając absolwentom pozycję konkurencyjną na rynku pracy. Ponadto cel, na który dany podmiot planuje przeznaczyć środki RPO-L2020 powinien być przemyślany i odpowiadać faktycznym potrzebom wynikającym z rzetelnie przeprowadzonej diagnozy.

W wymiarze wsparcia środkami EFRR najważniejsze jest zabezpieczenie odpowiedniego zaplecza technicznego stanowiącego bazę nauczania praktycznego zawodu. W tym kontekście nacisk powinien zostać położony na uzupełnienie wyposażenia pracowni/warsztatów w sprzęt umożliwiający uczniom/słuchaczom zdobycie umiejętności najlepiej odpowiadających aktualnym potrzebom lokalnego i regionalnego rynku pracy. W tym obszarze ważne jest również włączenie przedsiębiorstw do współpracy z podmiotami świadczącymi nauczanie zawodowe. Zaangażowanie podmiotów gospodarczych w różnych formach partycypacji, w tym finansowej w rozwój bazy technodydaktycznej pozwala na optymalne i bezpośrednie dopasowanie profilu kształcenia do ich (regionalnych i lokalnych firm) faktycznych potrzeb i poziomu wymagań stawianych przyszłym pracownikom na konkretnych stanowiskach pracy. Taka forma współpracy często wymaga połączonych działań zarówno szkół zawodowych, przedsiębiorstw, ale często włączenia administracji publicznej. Forma współpracy włączająca tak dalece przedsiębiorstwo w proces rozwoju szkolnictwa zawodowego stanowi najbardziej pożądanym model, jednocześnie jest on uznawany za najbardziej dojrzałą formę partycypacji społecznej firm w obszarze kształcenia zawodowego.

Skala oddziaływana inwestycji w szkolnictwo zawodowe powinna być również skorelowana z liczbą uczniów/słuchaczy, jaka będzie mogła korzystać z produktów zaplanowanych w ramach projektów. Stąd też istotnym kryterium analizy potrzeb jest liczba uczniów/słuchaczy, którzy będą mogli nabywać umiejętności praktyczne z wykorzystaniem nowoczesnego sprzętu/wyposażenia. Niemniej jednak wytworzona w ramach wsparcia infrastruktura oraz wyposażenia warsztatów/pracowni powinna i może służyć również procesowi kształcenia osób dorosłych.

Plany inwestycyjne poszczególnych podmiotów w zakresie budowy/modernizacji infrastruktury, czy wyposażenia powinny być konstruowane w taki sposób, aby wykluczać inwestycje, które nie zostały ukierunkowane na obszary kształcenia praktycznego. Powinny one wskazywać również liczbę uczniów/słuchaczy danej placówki, do których zostanie skierowana oferta edukacyjna.

Ze wsparcia powinny zostać wykluczone wszystkie te projekty, których przedmiotem są inwestycje w infrastrukturę lub wyposażenie na rzecz kształcenia ogólnego oraz ta ich część skierowana na kształcenie praktyczne, która obejmuje kierunki niewpisujące się bezpośrednio w obszary inteligentnych specjalizacji oraz inwestycje polegające wyłącznie na pracach modernizacyjnych, czy budowlanych.

Coraz częściej szkoły stawiają na kompleksowy rozwój swoich uczniów i słuchaczy dbając nie tylko o poprawę jakości kształcenia, ale również zapewniając kompleksową opiekę związaną z „urynkowaniem” absolwentów. Stąd plany wielu szkół w zakresie powołania, czy rozwoju biur karier, które wymagają nakładów na rzecz dostosowania infrastruktury oraz wyposażenia. Jako ważny element w całej ścieżce edukacyjnej, również ten aspekt powinien być przedmiotem badania ankietowego.

Ważnym jest również aspekt współpracy placówek z otoczeniem biznesowym, jednak w tym kontekście wymiar jakościowy tej współpracy jest wiodący. Jak już wcześniej wspomniano, uwaga powinna zostać skupiona na takim modelu współpracy, którego efektem jest trwale związane przedsiębiorców/pracodawców z placówką i prowadzenie jej zarówno na poziomie edukacji, jak i zapewniającym realne korzyści dla absolwentów i samych przedsiębiorców po zakończeniu nauki.

6.1. Komplementarność planowanych inwestycji z zakresem wsparcia EFS

Wsparcie oparte o zasadę komplementarności między funduszowej wewnątrz RPO-L2020 w zakresie szkolnictwa zawodowego, zakłada powstanie efektu synergii. Poprzez kierowanie wsparcia na rozwój kompetencji i umiejętności uczniów/słuchaczy szkół zawodowych przy jednoczesnym wzmocnieniu inwestycyjnym jednostek o największym potencjale rozwojowym (który można rozpatrywać z uwzględnieniem potencjału ogólnego, specjalistycznego, składające się na potencjał szkoły)¹⁷ pozwoli na kompleksowe wzmocnienie szkolnictwa zawodowego w regionie.

Ten aspekt może być również przedmiotem ankiety skierowanej do podmiotów kształcenia zawodowego w regionie. Komplementarność jako taka nie powinna być jednak wyłącznym kryterium, gdyż z racji realizacji projektu systemowego skierowanego do szkół zawodowych w regionie jest dość oczywista. Należy zatem skupić się na tych działaniach planowanych do wsparcia ze środków EFS, które będą korespondowały z założeniami strategicznymi dla interwencji EFRR. W tym kontekście oczywiście nie można zapomnieć, iż w pierwszej kolejności interwencję dla tego obszaru uzasadniają cele zdefiniowane na poziomie EFS, natomiast założenia niniejszego opracowania pozwalają spośród tych projektów, które je realizują wybrać takie, które w sposób najpełniejszy/najbardziej efektywny i adekwatny przyczynią się do realnej zmiany w jakości kształcenia, jego dopasowania do rynku pracy i wzmocnienia pozycji konkurencyjnej absolwentów na rynku pracy.

Komplementarność można rozpatrywać również w szerszym kontekście. Mając na uwadze ograniczone środki EFRR w ramach RPO-L2020 na rzecz wsparcia szkolnictwa zawodowego istotna jest również aktywność szkół zawodowych w pozyskiwaniu środków na rozwój ze źródeł innych niż program regionalny. Dywersyfikacja finansowania przedsięwzięć, zarówno w wymiarze infrastrukturalnym, jak i „miękkim” pozwala w sposób pełniejszy odpowiedzieć na potrzeby poszczególnych podmiotów.

¹⁷ Szerzej w: Raport końcowy z badania ewaluacyjnego „Diagnoza stanu i perspektyw rozwoju szkolnictwa zawodowego w województwie lubuskim”, Zielona Góra, 2015 r.

7. Algorytm podziału środków EFRR i EFS w ramach RPO-L2020 – szkolnictwo zawodowe

Na użytek trybu pozakonkursowego w obszarze wsparcia szkolnictwa zawodowego realizowanego ze środków EFS przygotowano algorytm podziału środków pomiędzy poszczególnych uczestników przewidzianych w przedsięwzięciu, tak aby zaspokoić ich potrzeby (wynikające ze zdiagnozowanych deficytów), uwzględnić cele RPO-L2020 dla zadań na rzecz kształcenia zawodowego i zapewnić kwalifikowalność kosztów. Algorytm, o którym mowa uwzględnia przede wszystkim wycenę jednostkową każdego z elementów projektów (współpraca z przedsiębiorcami, staże nauczycieli, uczniów, etc.), pod uwagę została wzięta również liczba uczniów w poszczególnych placówkach oraz liczba nauczycieli zadeklarowanych do doskonalenia.

Na poziomie wdrożeniowym zostanie opracowany również algorytm podziału środków EFRR dedykowanych wsparciu szkolnictwa zawodowego, którego założenia należy oprzeć o zapisy niniejszego *Planu*. Algorytm powinien zostać zatwierdzony przez Zarząd Województwa Lubuskiego i w zależności od przyjętego modelu wyboru projektów w tym obszarze stanowić podstawę do budowania kryteriów wyboru operacji, które zostaną przedstawione Komitetowi Monitorującemu RPO-L2020 lub dodatkowo posłużyć do podziału środków Poddziałania 9.3.1 pomiędzy podmioty spełniające warunki określone w niniejszym opracowaniu oraz zdefiniowane w samym algorytmie w wysokości odpowiadającej poziomowi spełnienia poszczególnych kryteriów.

Algorytm podziału środków EFRR będzie elementem identyfikacji projektów pozakonkursowych, jeżeli taki tryb będzie stanowił model kontraktacji dla Poddziałania 9.3.1.

8. Rekomendacje

W celu sprawnej, ale przede wszystkim efektywnej interwencji środkami EFRR zmierzającej do poprawy jakości kształcenia zawodowego w regionie, sformułowano w niniejszym dokumencie główne rekomendacje dla realizacji tego celu. Mają one posłużyć do zbudowania takiego systemu wyboru przedsięwzięć, który pozwoli na wsparcie wyłącznie tych przedsięwzięć, które w pełni będą konsumowały założenia przyjęte na poziomie RPO-L2020 i niniejszego *Planu*.

Rekomendacja	Sposób realizacji
Realizacja zadań uzupełniających w stosunku do tych podejmowanych w ramach Działania 8.4 (a nawet szerzej – OP 8).	Kryteria wyboru operacji
Realizacja zadań, których charakter konsumuje założenia celów odnoszących się do CT 10.	Kryteria wyboru operacji
Premiowanie podmiotów, które wykorzystują posiadaną już infrastrukturę techniczno-dydaktyczną lub dokonują adaptacji i modernizacji istniejącej infrastruktury na cele dydaktyczne i kształcenie praktyczne.	Kryteria wyboru operacji
Premiowanie podmiotów aktywnie włączających	Kryteria wyboru operacji/algorytm podziału środków

pracodawców i przedsiębiorców we współpracę. Premiowanie efektów współpracy a nie deklaratywnej współpracy.	
Premiowanie przedsięwzięć tych podmiotów, które monitorują i analizują bieżącą sytuację demograficzną, gospodarczą i rynku pracy w celu uelastyczenia systemu kształcenia.	Kryteria wyboru operacji
Wspieranie wyłącznie tych przedsięwzięć, które w sposób bezpośredni odpowiadają na potrzeby branż wpisujących się w IS województwa lubuskiego.	Kryteria wyboru operacji
Wspieranie wyłącznie tych podmiotów, które planują przedsięwzięcia dotyczące rozwoju infrastruktury/wyposażenia na rzecz kształcenia zawodowego, w tym praktycznej nauki zawodu (wsparcie w zakresie kompetencji kluczowych jest udzielane w ramach Działania 9.3.1 Typ II).	Kryteria wyboru operacji/algorytm podziału środków
Preferowanie projektów o wystarczającej masie krytycznej dla wykreowania realnej zmiany – określenie pułapu minimalnej (uzasadnionej) kwoty przedsięwzięcia oraz minimalnej liczby uczniów w placówce.	algorytm podziału środków
Preferowanie przedsięwzięć uwzględniających zadania komplementarne finansowane ze środków innych niż RPO-L2020.	Kryteria wyboru operacji
Preferowanie przedsięwzięć dotyczących wsparcia w ramach placówek kształcenia zawodowego o najwyższym KIPS (Kompleksowy Indeks Potencjału Szkoły) – od 4 do 6.	Kryteria wyboru operacji/algorytm podziału środków
Preferowanie przedsięwzięć uwzględniających faktyczną współpracę placówek z otoczeniem społeczno-administracyjno-gospodarczym (innym niż firmy) np.: organizacje biznesowe, organizacje zrzeszające pracodawców, uczelnie wyższe, klastry, agencje rozwoju, parki przemysłowe, parki naukowo-technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości, specjalne strefy ekonomiczne; powiatowe urzędy pracy, itp.).	Kryteria wyboru operacji
Preferowanie projektów dotyczących tworzenia i rozwijania centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego.	Kryteria wyboru operacji
Preferowanie projektów w ramach których przewidziano kompleksowe rozwiązania związane z poruszaniem się uczniów na rynku pracy (np. dostosowanie infrastruktury na potrzeby działania biur karier/ich wyposażenie).	Kryteria wyboru operacji/algorytm podziału środków

